

Akademide Metrik Kültür Erozyonu ve Yükselen Anomaliler

Metric Culture Erosion and Rising Anomalies in Academy

Mehmet Fırat^{1*}

¹Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölüm, Eskişehir, Türkiye

Özet: Goodhart Yasasına göre bir ölçü hedef haline geldiğinde, iyi bir ölçü olmaktan çıkar. Üniversiteler, küresel akademik yayıncılık *oligopolü*nün yönettiği metrik kültür endüstrisine teslim olmuş görünmektedir. Bu endüstri, neoliberal piyasa mantığıyla, sorgulanmadan kabullenilmiş *normatif gücü* elinde bulunduran küresel akademik yayıncılık devlerinin eliyle ve üniversitelerin gönüllü desteğiyle akademik derinliği hızla değersizleştirmektedir. Lacan ve Žižek dilinde bu akademik yayıncılık oligopolü *büyük Diğer*'i temsil eder. Akademik performans değerlendirme ölçütlerinin bu küresel yayıncıların tekelindeki metriklere aşırı bağımlılığı, akademide bilimsel derinlik, akademik kültür, yetiştirme, topluma katkı ve en önemlisi de nitelikli eğitimin gölgede kalmasına neden olmaktadır. Bu durum, metriklerin dayattığı baskıya direnen akademisyenleri görünmez hale getirirken, Covid-19 ve yapay zekâ gibi günün trend konularında *hiper üretken* bir profil sergileyen ve birkaç yılda Nobel ödüllü bilim insanlarından daha fazla atıfa ulaşan *TT* anomalisini akademinin yeni yıldızı haline getirmiştir. Dahası, metrik ve etik arasında sıkışan *editör ikilemi* ve çarkın öğüttüğü *mağdur yazar* anomalilerinde de artış görünmektedir. Metrik türbülansındaki akademi bilimsel yenilik ve derinlikten uzak, yüzeysel üretimi teşvik eden, akademik erozyonun hızla yayıldığı bir görüntü sergilemektedir. Öbür tarafta, dünyayı değiştiren en önemli bilimsel çalışmalar (yapay zekâ modelleri, kuantum algoritmaları, RNA aşısı teknolojileri, blokzincir protokolleri ve daha fazlası) arXiv ve Github gibi açık kaynak ve açık erişim platformlarda yayınlanmaktadır. Bu makalede, metrik kültürün yol açtığı erozyon ve onun sonucu olan anomaliler Lacanian kuramın eleştirel felsefesine dayalı tartışılmıştır. Metrik kültür erozyonuna karşı yavaş bilim hareketi gibi küresel çözüm önerilerinin yanında Türkiye'de geliştirilen DergiPark ve TR Dizin gibi ulusal akademik yayıncılık altyapıları ile Ulakbim'in atıf niyetleri analizi gibi girişimlerin önemi ortaya konmuştur. Makalede sunulan argümanlar ve incelenen anomaliler yükseköğretim politikalarının gözden geçirilmesi için de önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metrik kültür, büyük Diğer, akademide metrik kültür erozyonu, akademik yayınlar

Abstract: Goodhart's Law states that when a measure becomes a target, it ceases to be a good measure. Universities seem to have surrendered to the metric culture industry run by the global academic publishing *oligopoly*. This industry devalues academic depth not only through neoliberal market logic but also through the voluntary support of universities and global academic publishing giants who wield unquestioned *normative power*. In Lacan and Žižek's language, this academic publishing oligopoly is referred to as the *big other*. The over-dependence of academic performance evaluation criteria on metrics monopolized by these global publishers leads to the overshadowing of scientific depth, academic culture, contribution to society, and, most importantly, quality education. While this situation renders academics who resist the pressure imposed by metrics invisible, it elevates the *TT* anomaly, characterized by a hyper-productive profile in trending topics such as Covid-19 and artificial intelligence, to prominence. This anomaly achieved more citations than Nobel laureates within a few years, becoming the new luminary of academia. Moreover, the dilemma of editors caught between metrics and ethics and the anomalies of victimized authors being grinded by the wheel are also on the rise. The academy of metric turbulence is far from scientific innovation and depth, encourages superficial production, and exhibits an image in which academic erosion is spreading rapidly. On the other hand, the most significant scientific breakthroughs (artificial intelligence models, quantum algorithms, RNA vaccines, blockchain protocols and more) are published on true open-source, open-access platforms such as Arxiv and GitHub. In this article, the erosion of metric culture and its resulting anomalies are discussed based on the critical philosophy of Lacanian theory. The importance of global solutions to the erosion of metric culture, such as the slow science movement, as well as national academic publishing platforms developed in Turkey, such as DergiPark, TR Index, and Ulakbim's citation intentions analysis are presented. The arguments presented in this article and the anomalies analyzed provide important clues for the revision of higher education policies.

Keywords: Metric culture, big Other, metric culture erosion in academia, academic publications

* İletişim Yazarı / Corresponding author.
✉ mfiat@anadolu.edu.tr

Geliş Tarihi / Received Date: 05.04.2025
Revizyon Talebi Tarihi / Revision Request Date: 12.06.2025
Son Revizyonun Geliş Tarihi / Last Revised Version Received Date: 13.06.2025
Revizyon Sonrası Kabul Tarihi / Accepted After Revision Date: 26.06.2025

1. Giriş

Neoliberal düşünce nitelikli derinlik ve sürdürülebilirlikten ziyade rekabet, verimlilik ve pazar dinamiklerini ön plana çıkarır. Bu düşünce tarzı, akademik dünyanın bilimsel bilgi üretim süreçlerinde de ölçülebilir çıktılarına bağımlılığı dayatmaktadır. Yayın ve atıfları merkeze alan bu anlayış, yayın odaklı bir metrik kültürünün oluşmasına yol açmıştır. Dijital akademik metriklerin artmasıyla birlikte durum daha da vahimleşmiştir. Neoliberal kabuller, metrikleri kutsayan dijitalleşme ve küresel rekabet akademik yayıncılığı metrik odaklı bir girdaba sürüklemiştir (Burrows, 2012). *Performansa dayalı* üniversite söylemi metriklere sıkışıp kalırken nitelik ve derinlik görünmez hale gelmeye başlamıştır. Bu durum, bilimsel araştırmanın toplumsal yarar, hakikat arayışı ve eleştirel düşünme çabalarını zayıflatıp, başarılı sayılabilmek için belirli metriklere ulaşma baskısı yaratmıştır. Böylece akademik başarı, yayın sayısı, atıf sayıları, h-indeksi ve dergi etki faktörleri gibi nicel göstergelere sıkışmış, bu da performansın dar ve tek boyutlu olarak değerlendirilmesine yol açmıştır (Beer, 2016). Özellikle gelişmekte olan ülkelerde uygulanan performans değerlendirme sistemleri, araştırmacıları yüksek etki faktörlü dergilerde hızlı yayın yapmaya zorlamakta ve bu durum *yayın enflasyonu* olarak adlandırılan yüzeysel çalışmaların sayısını hızla artırmaktadır (Halffman ve Radder, 2015; Fong ve Wilhite, 2017). Sonuçta, derinlemesine araştırmaların yerini, trend konulara odaklanan ve kısa vadeli metrik kazançları hedefleyen, birbirinin *ikizi* paket yayınlar almaktadır. Bu çarpıklığı Goodhart Yasası ile de açıklamak mümkündür. Yasa basitçe şöyle ifade edilir: “Bir ölçü hedef haline geldiğinde, iyi bir ölçü olmaktan çıkar.” Başka bir deyişle, h-indeksi akademisyenler için hedef haline geldikten sonra artık iyi bir ölçü değildir. Bu çalışmada, akademik değerlendirme sistemlerinin algoritmik ve ekonomik çıkarlarla nasıl hizalandığı ve bu hizalanmanın akademik etik ve kamusal sorumluluk açısından doğurduğu sorunlar temel dinamikleriyle birlikte derinlemesine ele alınmıştır.

2. Akademik Yayıncılık Oligopolü ve “büyük Diğer”

Dünya genelinde büyük yayınevleri akademik yayıncılıkta bir oligopol oluşturmuş durumdadır. Larivière, Haustein ve Mongeon, (2015) yaptıkları çalışmada Web of Science’taki toplam yayınların %70’inden fazlasının sadece en büyük beş yayıncı tarafından yayımlandığını tespit etmişlerdir. Bu *azınlık çoğunluk*, yüksek yayın ve erişim ücretleri talep eden dergiler aracılığıyla, bilimsel iletişimin yönünü ve akademik performans değerlendirmelerini belirleyerek, araştırma-

cıları belirli metriklere dayalı performans modellerine sıkıştırmaktadır. Öte yandan, hükümetler ve üniversite yönetimleri de bu yayıncılık oligopolünün «kutsal» olarak kodladığı standartları, kurumsal stratejilerin merkezine ve performans değerlendirme sistemlerinin temel parametrelerine yerleştirmektedir. Bu durum, söz konusu ticari aktörlerin yalnızca akademik alanı işgal etmekle kalmayıp, aynı zamanda bilgi üretiminin ideolojik koordinatlarını belirleyen birer *büyük Diğer* (*big Other*) haline geldiklerini göstermektedir. Bu yayınevleri, bilimsel bilginin üretim, dolaşım ve erişim biçimlerini belirleyip akademiyi piyasa mantığına göre adeta yeniden yapılandırmaktadır. Bilgiye erişim, giderek kapitalist bir mantığın içsel gerekliliğine dönüşürken, bilimsel yayın üretimi de kâr elde etmeye yönelmiş *fetişleştirilmiş* bir zorunluluk olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda, çok sayıda akademisyenin yayın yapma sürecinde, giderek derinleşen bir “anlamsız zorunluluk” his-sine kapıldığı gözlemlenmektedir. Ne var ki, bu mesele yalnızca yayıncılıkla sınırlı değildir. Bu dönüşüm, entelektüel özgürlüğün kurumsal simgesi olan üniversitenin, akademik kültürün ve kimliğin, hatta hakikat arayışının piyasanın arz-talep mekanizmaları içinde çözülmesini ve metalaşmasını temsil etmektedir.

Dünyada, ücretli dergi makaleleri dışında tüm süreçleri kamu kaynaklarıyla fonlanan ve tekrar kamuya satılan başka bir ürün yoktur (Fırat, 2020). Küresel yayınevlerinin yaptığı şey tam da budur. Kamu çalışanı olan yazar, hakem ve editörler *diğer Büyükler*’in *kutsal otoritesine* nail olmak için hiçbir ücret almadan ve hevesle çalışır. Çıkan ürün (dergi makalesi) ise yine kamu kaynaklarıyla üniversiteler tarafından satın alınır. Yani, kamu kaynakları ile finanse edilen akademisyen *oligopole* çalıştırılmakta ve akademisyenin üretimleri oligopolden yine kamu kaynaklarıyla satın alınmaktadır. Daha da kötüsü, *büyük Diğer* akademik bilginin özgürce paylaşılması söylemiyle açık erişim adı altında bir de bilimsel yayını yapan kişi veya kurumundan ücret alabilmektedir. Bu örnekler oligopolün bilginin saf ve özgürce üretilmesi fikrini sarmalayan cazip maskenin arkasında, bilgi üretiminin gerçek özünü (radikal sorgulamayı ve yıkıcı yeniliği) sistematik bir şekilde nasıl engellediğini gözler önüne sermektedir. Kısacası, bu yayınevleri sadece makaleleri değil, aynı zamanda özgür düşüncenin bile bir meta haline gelmesinin ironik ve trajik örneğini sunmaktadır.

Akademideki metrik odaklılık, yalnızca bir yayının enflasyonunu değil, aynı zamanda akademik bilgi üretiminin neoliberal paradigmanın getirdiği *rekabet ve ölçülebilirlik* baskısı altında yeniden yapılandırıldığını da göstermektedir (Mirowski, 2018). Küresel yayıncılık devlerinin yönettiği metrik endüstrisi, araştırmacı

davranışlarını *bilimsel değer yerine somut, ölçülebilir çıktılara indirgemeye* zorlamaktadır. Espeland ve Sauder (2007), üniversite sıralamaları ve performans ölçütlerinin akademik uygulamalar üzerindeki etkisini tartışırken, bu tür metriklerin akademisyen davranışlarını *tepkisel* olarak yeniden şekillendirdiğini ve araştırma stratejilerini bu ölçütlere göre uyarlamaya yönelttiğini vurgular. Geleneksel olarak, özgün ve eleştirel bakış açısına odaklanan akademisyen artık bunu yapmanın değer görmediğini anlayıp enerjisini yayın odaklı süreçlere vermektedir. Akademisyenler artık bir araya gelip tartıştıklarında problemleri ve çözüm önerilerini değil hangi trend konuda makale yazıp hangi indeksli dergiyeye gönderebileceklerini konuşmaktadır. Makale yazmak için araştırma yapmanın ise bir metrik olma dışında faydası olmayacaktır. Aksine, bilimsel araştırmanın yozlaşmasına, bilgi kirliliğine ve bilim etiğinin aşındırılmasına neden olmaktadır.

Üniversite sıralama sistemleri, epistemik hegemonya üretiminde adeta *kültürel emperyalizm* işlevi görmektedir (Lloyd ve Ordorika, 2021). Tıpkı akademik yayıncılık sistematiğinde olduğu gibi üniversite sıralama sistemleri de akademide kendi epistemik hegemonyasını kurma peşindedir. Bu tehlikeye dikkat çekeceği yerde üniversite yönetimleri bu yeni hegemonyanın oluşması için *gönüllü katalizör* gibi davranmaktadır. Özellikle Küresel Güney ülkeleri (tarihsel sömürgecilik ve yapısal eşitsizliklerin mirasıyla şekillenmiş, ekonomik, politik ve epistemik açıdan dezavantajlı konumda bulunan ülkeler) bu konuda çok daha hevesli görünmektedir. Oysa hegemonyanın kaynağı küresel kuzeydir ve daha önce kültür endüstrisiyle yürüttüğü bilindik bir sistematiğe sahiptir. Üniversitelerde ölçülebilir performans, ilerleme, sıralama ve metrik standartlar üretilip bu standartlara sanal bir ihtiyaç oluşturulmaktadır. Bourdieu'ye göre bu olgu, baskın sınıfların kendi değer kategorilerini *evrenselmiş gibi doğallaştırmasıyla* ilişkili "sembolik şiddet" biçiminde işler (Bourdieu, 2001). Sonuçta, Küresel Güney'deki üniversiteler, Küresel Kuzey tarafından tanımlanmış kurallara göre rekabet etmek zorunda kalmaktadır (Lloyd ve Ordorika, 2021). Oysa bu sıralamalar yalnızca kaliteyi değil, aynı zamanda hangi bilgi türlerinin görünür olacağını da belirlemektedir ve böylece alternatif bilgi sistemlerini marjinalleştirilmektedir (Stack ve Mazawi, 2021).

Metrik baskısıyla yayın yapma çılgınlığı devam ederken *pandemi* ve *yapay zekâ* gibi küresel gelişmeler bu yayın enflasyonunu daha da körüklemiştir. COVID-19 salgını döneminde, sağlık bilimleriyle bir teması olmayan disiplinlerde bile pandemi temalı makalelerin patlaması, bu durumun ne denli yapay bir ivmeyle yayıldığını göstermektedir. Akademi, tüm sorunlarını çözmüş ve yalnızca

trend konulara odaklanmak için hazır bekliyormuş gibi bir görüntü oluşmuştur. Şimdi ise aynı senaryo, yapay zekâ alanında yaşanmaktadır. Teknik uzmanlıktan yoksun araştırmacılar, herhangi bir algorithmadan haberi olmadan yapay zekâ ile ilgili yüzeysel analizlerle dergi sayfalarını doldurmaktadır. Bu yayın enflasyonu bir grup *nomadik* akademisyenin kısa vadeli zaferleriyle ödüllendirilse de gerçek bilimsel ilerlemeyi gölgeleyen ağır bir kirlilik yaratmaktadır. Bu kirliliğin en tehlikeli sonuçlarından biri ise *algoritmik yankı odaları* (*algorithmic echo chamber*) ile beslenen akademik kısır döngüdür.

3. Metrikleri Besleyen Algoritmik Yankı Odaları

Dijital yayıncılığın en fazla eleştirilen ve aynı zamanda en fazla başvurulacak yönlerinden biri, ortaya çıkan metriklerin bir süre sonra hedef haline gelmesidir. Hedef haline gelen metrikler ve onun standartlarını belirleyen indeksler akademinin neredeyse para birimi haline gelmektedir. Metrikler dijital ortamda algoritmalar tarafından yönetilmektedir. Buradaki temel sorun, geleneksel arama motorlarının popüler olanı üstte gösterme prensibine dayanan sıralama algoritmalarının akademik metriklerde yankı odası etkisine yol açmasıdır. Akademik dijital yayıncılıkta ve bilimsel bilgi dolaşımında algoritmik yankı odası, arama motorları, atıf indeksleri ve yayın platformlarının kullandığı sıralama algoritmalarının, ilgili konuda daha önce atıf alan yayınların *yenden ve ısrarla ön plana çıkarması* sonucunda oluşan *epistemik kapanmayı* ifade eder. Bu kapanma, trend konulardaki ilk yayınların daha fazla atıf almasına ve daha fazla atıf aldıkça daha üst sıralarda görünmesine neden olur. İşte bu durum bazı akademisyenlerin daha hızlı yayın için editöre mektup, sistematik alanyazın taraması gibi yayın türlerine yönelmesine neden olmaktadır.

Orijinal bilimsel katkıdan yoksun yüzeysel çalışmalar, yarattıkları atıf trafiği sayesinde veritabanları ve arama motorlarında üst sıralara taşınmaktadır. Konuyla ilgili çalışma yapan araştırmacıların ilk olarak bu tür çalışmalara ulaşması ve dolayısıyla bilimsel değeri düşük bu makalelere atıf yapması hızlanmaktadır. Böylece algoritmik yankı odası, eleştirel, sağlam bilimsel çalışmaları arka planda bırakırken, literatür taramaları ve yüzeysel çalışmalar gibi trend içeriklerin sürekli olarak ön plana çıkmasına yol açmaktadır. Tüfekci'nin (2015) algoritmik sistemlerin popüler içerikleri daha fazla önerdiğine ilişkin tespitleri, bilimsel literatürdeki yankı odası etkisini doğrular niteliktedir. Miranda ve Garcia-Carpintero (2018) ise literatür taraması makalelerinin, orijinal çalışmalara göre üç kat daha fazla atıf aldığını göstererek bu tip yayınların bilimsel üretim üzerindeki olumsuz et-

kilerini ortaya koymaktadır.

Atıf trafiği, *meşruiyet kazandırma* işlevi görerek, sosyal medyadaki yankı odalarını andıran bir ortam yaratmaktadır. Popüler olan çalışmalar daha sık önerilmekte, önerilen çalışmalar daha fazla tıklanmakta; bu yoğun tıklanma ise arama motorları ve veritabanlarında bu çalışmaların görünürlüğünü artırmakta ve dolaşısıyla daha fazla atıf almalarına yol açmaktadır. Akademik dergiler de bu metrik kültür endüstrisine uyum sağlayarak özellikle yüksek atıf alan konulara ve trend isimlere, çoklu yazarlı makalelere öncelik tanımaktadır. Böylece, akademik bilgi üretimi bir *trend avcılığına* indirgenmekte ve bu döngü *algoritmik yankı odası* etkisiyle perçinlenmektedir. Buna üniversitelerin metrik odaklı değerlendirme politikaları da eklendiğinde akademik yayıncılık giderek daha fazla erozyona uğramaktadır. Algoritmik yankı odalarının bilimsel iletişimi nasıl çarpıttığını iyi anlamak günümüz akademisi için hayati önem taşımaktadır. Halbuki Bourdieu'nun (1975) vurguladığı gibi, akademik alan, *sembolik sermaye biriktirme* stratejilerinden bağımsız bir *hakikat arayışı* olmalıdır.

2015 tarihli *The Metric Tide* raporu, araştırma değerlendirme süreçlerinde metriklerin artan etkisini ve bunun akademik kültür üzerindeki sonuçlarını kapsamlı biçimde analiz etmiştir. Wilsdon ve arkadaşları (2015), bu etkiyi metrik gelgit (metric tide) metaforu ile açıklayarak, kötü tasarlanmış göstergelerin akademik davranışları çarpıttığını, zihinleri kolonize ettiğini ve kariyerleri belirlediğini savunmaktadır. Rapor, özellikle h-indeksi ve dergi etki faktörü gibi indirgemeci ölçütlerin, akademik niteliği temsil etme kapasitesinden ziyade metrik performansı fetişizmine hizmet ettiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda önerilen sorumlu metrik (responsible metrics) yaklaşımı, beş temel ilkeye dayanmaktadır: *sağlamlık*, *alçakgönüllülük*, *şeffaflık*, *çeşitlilik* ve *yanıtsıcılık* (reflexivity). Bu ilkeler, makalede ele alınan büyük Diğerin dijital izdüşümü olan *algoritmik görünürlük ekonomisinin* eleştirisiyle de örtüşmektedir (Wilsdon vd., 2015). Büyük diğerin algoritmik görünürlük ekonomisi, akademisyenleri tıpkı oyun jetonlarını toplayan karakterler gibi çalıştırmakta, oyunda tutmakta ve sistemi beslemesini sağlamaktadır.

4. Metrik Kültür Endüstrisinde Yükselen Anomaliler

Akademik üretimin metrik göstergelere dayalı olarak değerlendirilmesi, bilimsel faaliyetin anlamını kökten sarsmaktadır. Yayın sayıları, atıf oranları, etki faktörleri, sıralama metrikleri ve tarama indeksleri üzerinden kurulan bu sistem, *görünürlüğü akademik özelliğin* yerine ikame ederken niceliksel performans ölçütlerini

de epistemolojik yeterliliğin önüne koymaktadır. Böylece bilgi üretimi, niteliksel derinlikten uzaklaşarak *hız*, *hacim* ve *trend* üçlemesiyle yüzeysel bir döngüye sıkışmaktadır. Akademi bu yeni metrik endüstrisinde bilimsel merakın değil, algoritmik başarı senaryolarının belirlediği bir tür simülasyon evrenine dönüşmektedir. Bu dönüşüm yalnızca bireysel değil, yapısal anomalilere de yol açmaktadır. Akademi içinde yeni tür kimlikler, ikilikler ve dışlayıcı düzenekler ortaya çıkmaktadır. Bu anomaliler içerisinde TT *vakası*, *editör ikilemi* ve *mağdur yazarlar* üçlemesi metrik kültürün hem birey hem sistem düzeyindeki deformasyonlarını temsil eden kritik bir üçlemedir.

4.1. Anomali 1: TT Vakası

Akademideki zayıf noktaları çok iyi gözlemleyen ve tıpkı bir *sosyal medya fenomeni* veya *bilgisayar oyununda jeton toplayan grinder* gibi *pragmatik* bir bakış açısına sahip olan yeni bir akademisyen profili ortaya çıkmaktadır. Bu profili isimlendirmek için TT ifadesi kullanılmıştır. TT, *TrendTrove* ve *TrendTopic* ifadelerini temsil etmektedir. TT hiper üretken, kısa döngülü, çok yazarlı, düşük derinlikli üretim eğilimi gösteren akademik profiller olarak tanımlanmaktadır. TT özgün veri toplama veya derin teorik katkı sunmak yerine, mevcut literatürü sistematik derlemeler veya anahtar kelime optimizasyonu yoluyla yeniden paketleyerek, algoritmik kartopu etkisiyle beslenen bir yayın üretim modelini benimsemektedir. Tam da bu nedenle disiplinler arası bilim alanları TT'nin en hızlı üretim yapabileceği ideal yaşam alanıdır. TT'nin disiplinler arası alanlarda bu hızlı üretimi genç akademisyenler ve lisansüstü öğrenciler arasında rol model olarak algılanmasına da zemin hazırlamaktadır.

Genç akademisyenler ve lisansüstü öğrencilerin, TT profilini rol model olarak benimsemeleri, akademinin geleceği açısından ciddi bir tehlike arz etmektedir. Bu genç araştırmacılar, makalelerde yazar olarak yer alabilmenin tüm kariyer engellerini ortadan kaldıracacağı, akademik dünyada övgü ve teşvikin anahtarı olacağı ve kadro koşullarını kolaylıkla sağlayacağı inancıyla hareket etmektedir. Ne var ki, neoliberal üniversitenin performans ölçütleri de tam bu anlayışı desteklemektedir. Özellikle akademik performansın neredeyse tamamen makale sayısına ve dergilerin WoS indekslemesine dayandığı ülkelerde bu yaklaşım, akademik üretimin derinliğinden ziyade niceliğe öncelik veren büyük diğerin metrik ekonomisini pekiştirmektedir.

Geniş bir konu yelpazesinde yazan ancak derin bilgiye sahip olmayan akademisyenlerin sayısı hızla artmaktadır. Basit bir sorguyla, birkaç yıl içinde yüzlerce yazarla ortak makalede yer alanları bulmak işten bile değil. Laboratuvar araştırması yapan alanlarda bunu anlamak

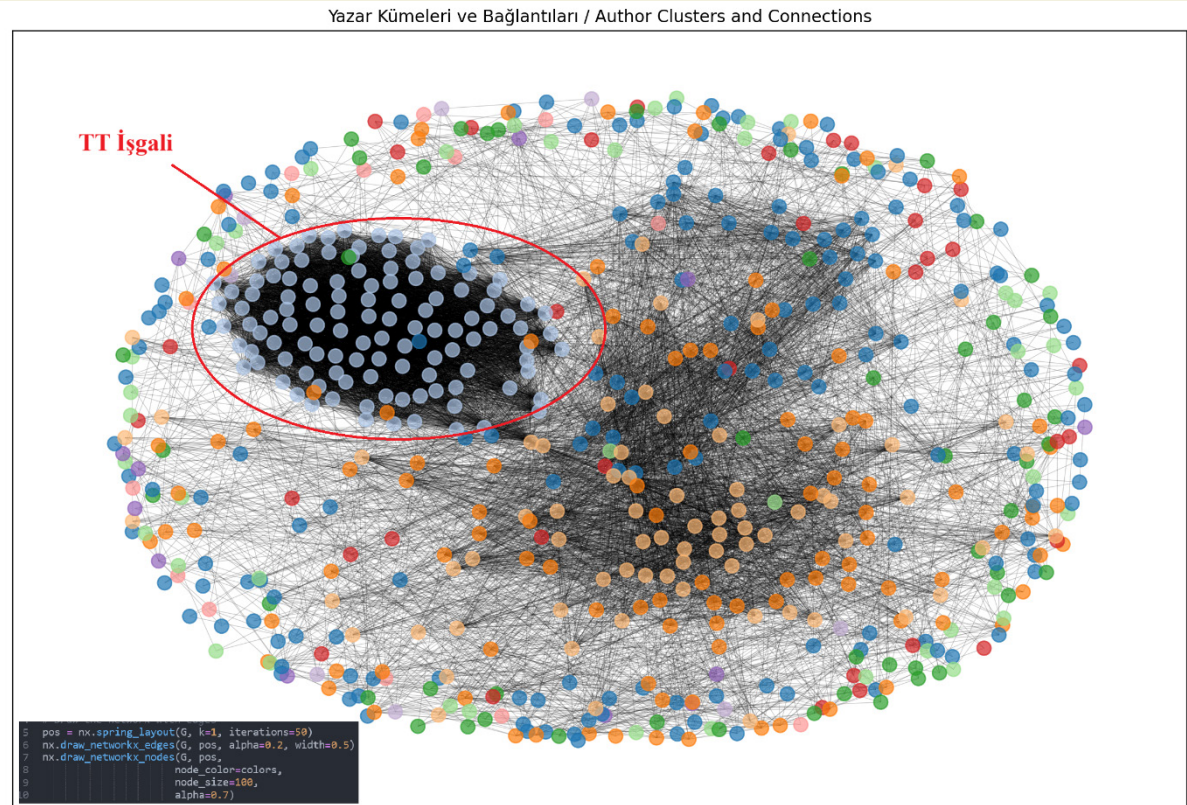
mümkün olabilir. Ancak, sosyal bilimlerin kavramsal çalışmalarında bu durum dikkat çekici bir şekilde sırtmaktadır. Daha büyük sorun ise detaylara bakıldığında ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Scopus'ta basit bir sorguyla eğitimde yapay zekâ kullanımı konusunda en fazla makale yazan 16 yazardan hiçbirinin 2019'dan önce bu konu ile ilgili bir yayını bulunmamaktadır. Bu durum trend konularda yayın yapma eğiliminin ne kadar yaygınlaştığını göstermektedir.

20 Ocak 2025'te Scopus veritabanında (*TITLE("artificial intelligence") OR TITLE(ai) AND TITLE(edu*) OR TITLE(learn*)*) sorgusu başlık için çalıştırılmıştır. Bu sorgu ile 14262 sonuca ulaşılmıştır. Sadece yayın başlıklarında bu sorunun çalıştırıldığına dikkat edilmelidir. Bu sorguya, özetlerde *data collection* için *AND ABS("data coll*")* koşulu eklendiğinde sayı 356'ya inmiştir. Ardından, sorguya son olarak özetle *experiment* ifadesini aratmak için *AND ABS(experiment*)* eklendi ve sayı 41'e inmiştir. Bu 41 makalenin 40'ının tam metnine erişildi. Bu 40 makale manuel olarak incelendiğinde 20 tanesinin yapay zekâ teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik *mühendislik çalışmaları* olduğu belirlenmiştir. Bunların *medikal, otonom sürüş, suç tahmini, tarım* gibi alanlarda ve *pekiştirmeli öğrenme, derin öğrenme* ve *makine öğrenmesi* konuları ile ilgili olduğu belirlenmiştir.

Kalan çalışmaların 4'ü *yükseköğretimde yapay zekâ, ELT'de yapay zekâ kullanımı* ve *abiotik stres yönetimi eğitimi için yapay zekâ kullanımı* konusunda betimsel ve tarama çalışmalarıdır. Farklı olarak, bir çalışma *eğitimde yapay zekâ üzerine söylem analizi* ile ilgilidir. 2 çalışma ise basketbol ve voleybol oyunlarında *yapay zekâ kullanarak hareket verisi analizi* ile ilgilidir. Dolayısıyla, sadece 10 çalışmada eğitimde yapay zekâ kullanımı ile ilgili katılımcılardan veri toplandığı belirlenmiştir. Sadece başlık ve özetle yapılan bu sorguda elbette önemli sınırlılıklar bulunmaktadır. Makalede veri toplanmış olsa da başlık ve özetle sorgulanan anahtar kelimelerle ifade edilmemiş olabilir. Ancak, yürütülen bu basit taramadan da anlaşılacağı gibi *orijinal bilimsel katkı odağı olarak nitelendirilebilecek* bilimsel yayınlar azalmış durumdadır.

14262 yayının yazarları arasında 10 ve üzeri adet makalesi olan 16 yazarın olduğu belirlenmiştir. Bu yazarlara ait 163 İngilizce dilinde dergi makalesi analiz edilmiştir. Bu 163 makale arasındaki TT yönelimine işaret eden dikkat çekici şu bulgulara ulaşılmıştır:

- Eğitimde yapay zekâ kullanımı konusunda en fazla makale yazan 16 yazardan hiçbirisi 2019'dan önce bu konu ile ilgili bir yayına sahip değildir.

Grafik 1. Eğitimde yapay zekâ konusunda en fazla yayın yapanların yazar kümeleri ve bağlantıları haritası

- 163 makalenin sadece 13'ü (%8'i) tek yazarlı makaledir.
- 163 makalenin 75 farklı dergide yayınlandığı belirlenmiştir. Ancak, makalelerin 42'si aynı 4 dergide yayınlanmıştır.

Eğitimde yapay zekâ ile ilgili en fazla yayını olan 16 yazarın tüm ortak yazarlar içerisindeki iş birliği ağını ortaya çıkarmak ve TT eğilimini incelemek amacıyla Pythhon programlama dili ve *networkx*, *matplotlib* ve *numpy* kütüphanelerinden yararlanılmıştır. Yazar kümeleri ve bağlantıları haritası ►Grafik 1'de verilmiştir. Ağ ağırlıklandırma için kullanılan *python* kodları grafik üzerinde verilmiştir.

Kümeler arasındaki bağlantı toplam bağlantıların sadece %1,17'si kadar çıkmıştır. Kümeler arası geçişlerin düşüklüğü çoğu yayın iş birliğinin belirli topluluklar içinde yerleştiğini göstermektedir. Bu da yazar gruplarının TT eğilimine işaret edebilmektedir. En büyük küme 172 yazar içerirken, en küçük kümede sadece 8 yazar bulunmaktadır. Bu dengesizlik, bazı araştırma gruplarının diğerlerinden önemli ölçüde daha büyük veya daha aktif yayın ürettiğini göstermektedir. TT istilasını temsil eden yüksek ortalama kümelenme katsayısı (0,93), aynı küme içindeki yazarların birbirleriyle oldukça bağlantılı olduğunu göstermektedir. Birkaç büyük kümenin hakimiyeti, belirli yazar gruplarının alan üzerinde orantısız bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Özellikle sosyal bilimlerde son yıllarda artan bu türden profiller tüm akademinin de dikkatini çekmektedir. Editör ağları, benzer profillerle kurulan küresel yayın grupları ve popüler konularda hızlı yayın yapmaya odaklanan bu yeni tür akademisyen sadece kendi eylemleri için değil akademiye verdiği zarar nedeniyle de oldukça tehlikelidir. Herhangi bir kurumsal aidiyet bağı bulunmadan, bilimsel yöntemi bir çeşit ayak bağı olarak görerek temelde bilime inanmayan bu yeni tip profil hemen her yerde görünür hale gelmeye başlamıştır.

TT profilini *akademik gazeteci* olarak da nitelendirmek mümkündür. Haber değeri yüksek konuların bulunması konusunda yetenekli, ses getirecek kavram ve başlıklar atma konusunda gazeteci reflekslerine sahip bu profil günümüz akademi çevrelerinde hızla yükselmektedir. Geleneksel akademisyenlerin aksine, TT eğilimi *akademik gazetecilik* ile bilimsel katkı arasındaki sınırı bulanıklaştırır ve literatüre epistemik katkı sağlamaktan ziyade, *mevcut verilerin yeniden paketlenmesiyle* yetinir. Çünkü bunu yapmak birincil veri toplamaktan daha zahmetsiz ve daha hızlıdır. Bu profil ulusal veya uluslararası işbirliklerini stratejik olarak kullanır, ancak

bilimsel katkısı oldukça sınırlıdır (Bozeman ve Corley, 2004). Esnek bir şekilde farklı alanlara yönelen TT bilimsel uzmanlık geliştiremeyen bir profil sergiler (Richardson ve Zikic, 2007). Popüler konulara odaklanarak bu alanlarda yayın yapar ancak derinlemesine katkı sağlayamaz (Alvesson ve Gabriel, 2013; Fong ve Wilhite, 2017). TT yüzeysel çalışmalarla metrik arttırma yaklaşımını temsil eder (Fong ve Wilhite, 2017).

TT eğilimini, akademinin metrik odaklı bozulmasının anomali bir tezahürü olarak değerlendirilmek mümkündür. Bu anomalinin psikolojik anatomisini anlamak alınabilecek önlemler açısından değerlidir. TT, Byung-Chul Han'ın (2015) *psiko-politika* kavramını akademiye taşır. Performans odaklı bir *öznel*lik, araştırmacıyı sürekli *görünür olma* kaygısıyla metrik üretime iter. TT davranışı, Müller'in (2014) *gizli bireyselleşme* kavramının da somut bir örneğidir. Akademik ilişkiler, kalıcı entelektüel bağlılıklar yerini anlık faydaya dayalı *işlemsel temaslara* bırakır. Bu nedenle TT profili, ders verme, danışmanlık veya uzun soluklu projeler gibi akademik kolektivitinin temel taşlarını genellikle reddeder. Bunun yerine trend konularda çarpıcı yayınlar ve atıf sayıları gibi kısa vadede kazançlara odaklanır. Slaughter ve Rhoades (2004) bu durumu *prestij biriktirme* olarak nitelendirir. TT için akademi trend anahtar kelimelerin pazarlandığı bir arena, metrikler ise para birimidir artık.

TT anomalisi bu yönelimdeki kişiler üzerinde yalnızca kurumsal değil, aynı zamanda kişisel düzeyde de baskı ve stres yaratmaktadır. Bilim insanlarının medyada görünür olmaya yönlendirilmesi, geleneksel akademik normlarla çelişen yeni rollerin benimsenmesini zorunlu kılmaktadır. Rödder'in (2012) gerçekleştirdiği araştırma, bilimsel davranışı belirleyen içsel normlar ile dışsal medya beklentileri arasındaki *gerilimi* ayrıntılı biçimde ele almaktadır. Almanya, Fransa, Birleşik Krallık ve ABD'deki genom araştırmacılarıyla yapılan 55 derinlemesine görüşmeye dayanan çalışmada, medyada görünür olmanın bilim insanlarının kişisel rol tercihlerine etkisi incelenmiş ve meslektaş topluluğunun bu tür görünürlüğe gösterdiği hoşgörü düzeyi sorgulanmıştır. Bulgular, görünür bilim insanı rolünün, meslektaşların akademik özerkliğini tehdit eden sistematik bir gerilim yarattığını ortaya koymaktadır. Medyada yüksek düzeyde görünür olan bilim insanlarına yönelik belirgin bir *ambivalans* (ikirciliklik) söz konusudur. Rödder'in çalışması, görünür bilim insanı rolünün yalnızca bir azınlık tarafından üstlenildiğini ve bu tercihin çoğunlukla kamu ya da özel araştırma fonlarına erişimi güvence altına alma motivasyonu ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

TT stratejileri, kurumların görünürlüğü entelektüel katkının önüne koyan teşvik sistemleriyle mükemmel

bir uyum içindedir. Yani, TT kendince bir taşla birkaç kuş vururken üniversite yönetimleri metrik sıralamalarıyla meşruiyetlerini ve başarılarını kutsamak için bu anomaliyi tüm gücüyle desteklemektedir. Birçok üniversitenin öğretim üyeliği kadrolarına yükseltme ve atama ölçütlerinde bir indeksli dergi makalesinin yıllarca ders vermektense daha fazla puan getirdiği görülmektedir. Bu eğitimin niteliğine ve akademisyen yetiştirmeye verilen önemin ne düzeyde düştüğünü somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Neredeyse her ay akademisyenlerin *yayın yoklamasını* alan üniversiteler yayın sayısını arttırmak için her türlü teşviki ve baskıyı pervasızca uygulamaktadır. Hatta bazı üniversitelerde kadro bir yana ders vermek, danışmanlık almak, proje başvurusu yapmak, uluslararası toplantılara katılmak, materyal üretmek için de yayın şartı getirmeye başlamıştır. Tüm bu absürt uygulama karşısında akademisyenler de eğitimin kalitesi ve araştırmanın derinliğini bir kenara bırakıp yayın yapmanın her türlü yoluna başvurabilmektedir. Ardından, aynı yönetimler dönüp akademisyenlere eğitimin kalitesinin neden düştüğünün hesabını da sorabilmektedir.

Bozeman ve Corley (2004), TT anomalisini *sınır aşan fırsatçılar* olarak nitelendirir. Dijital yayın sistemleri büyük Diğer'in norm olarak sunduğu indeksler, *küresel işbirliği ağları* ve *algoritmik yankı odaları* TT akademisyenlerin metrik kazanımlarını maksimize etme stratejilerini destekleyen ortamlar yaratmaktadır. Bu fırsatçı yaklaşım, disiplinler arası sınırları aşarak popüler trend konulara yönelmeyi ve uzun vadeli, titiz araştırmalardan ödün vermeyi beraberinde getirirken, akademik üretimin özündeki bilgi birikimi ve toplumsal etki değerlerinin erozyonuna yol açmaktadır.

4.2. Anomali 2: Editörün İkilemi

Akademide metrik kültürün yarattığı erozyonun önemli aktörlerinden biri de akademik dergi editörlükleridir. Dergi editörleri, bilimsel değerden ziyade dergilerinin etki faktörlerini yükseltmeyi temel başarı ölçütü olarak benimsemiş durumdadırlar. Dergiyi Q2'den Q1'e yükseltmek ve Web of Science indekslerinde taranmasını sağlamak, adeta en büyük amaç ve en kutsal görev haline gelmiştir. Çünkü Scopus ve WoS veritabanlarının dergiyi taramak için aradıkları en önemli kriter derginin aldığı atıf sayısıdır. Bunu bilen editör TT'nin eline düşmektedir. İlginç olan şey ise TT profilinin çoğunlukla editöryal deneyimi olan akademisyenlerden çıkmasıdır. Eğitimde yapay zekâ konusunda en fazla yayın yapan 16 akademisyenin 4'ünün aynı zamanda dergi editörü olması bu anomalinin bir sonucu olarak da değerlendirilebilir. Metrik çarkının iç yüzünü editörlük süreçlerinde iyi anlayan *hırslı* akademisyen bunu bir fırsata çevirebilmektedir. Buna yazarlarla olan yoğun iletişim sonu-

cu oluşan ağ da eklenince trend konularda hızlı makale üretmek neredeyse kaçınılmaz hale gelmektedir.

TT eğiliminden uzak durup bilimsel bilgi üretimine ve bilim etiğine sıkı sıkıya bağlı editörler sayesinde akademik dergi yayıncılığı direnmeye devam etse de bazı editörler indekslerin metrik taleplerine boyun eğerek yüksek atıf alması muhtemel akademisyenlere öncelik verebilmektedir. Böylelikle editörler ve TT akademisyenler arasındaki simbiyotik ilişki, bilimsel kaliteyi gölgeleyerek yayıncılığın etik değerlerini de aşındırmaktadır.

Bazı editörler, yüksek atıf potansiyeline sahip olduğunu düşündükleri, özellikle çok yazarlı ve daha önce yüksek atıf sayısına ulaşmış yazarların yer aldığı çalışmaları hızla yayımlama eğilimindedirler. Normal koşullarda ortalama bir makalenin yayın süreci, hakem değerlendirmeleri ve revizyonlarla birlikte yaklaşık bir yılı bulabilirken, algoritmik yankı odasını yakalamış TT akademisyenlerin makaleleri çok daha kısa sürelerde, bazen bir ay gibi oldukça kısa zaman dilimlerinde yayınlanabilmektedir (Fong ve Wilhite, 2017; Miranda ve Garcia-Carpintero, 2018). Bu hızın motivasyonu, editörlerin etki faktörü yükseltme arzusudur. Metrik odaklı bu yaklaşım, bilimsel niteliğin derinlemesine sorgulanmasını ve gerçek bilimsel yeniliklerin gözden kaçırılmasını beraberinde getirmektedir. Bilimsel yayın süreçlerinde metriklerin baskın rolü, bilimsel katkının gerçek değeri ve yenilikçi içeriklerin arka planda kalmasına da neden olmaktadır (Espeland ve Sauder, 2007; Halfman ve Radder, 2015).

Metrik yanlılığı, akademik yayıncılığın etik ve epistemolojik ilkelerini de tehdit etmektedir. Özellikle sosyal bilimlerde, yüksek atıf derlemelerin ve sistematik literatür taramalarının yaygınlaşması, editörlerin yenilikçi çalışmaları geri plana atarak bu türden çalışmaların yayınlanmasına öncelik vermelerine yol açmaktadır (Larivière, Haustein ve Mongeon, 2015; Miranda ve Garcia-Carpintero, 2018). Bu durum, literatürün orijinal katkıdan uzaklaşarak *mevcut bilgiyi tekrar eden* bir yapıya dönüşmesine yol açmaktadır. Bu tür yayınlar kısa vadede dergi metriklerini yükseltse de uzun vadede bilgi kirliliği yaratmakta ve akademik literatürün kalitesini düşürmektedir.

Metrik kültür endüstrisinin/ekonomisinin dijital teknolojilerle hızla güçlendiği bu dönemde editörlerin etik-metrik ikilemi, bilimsel yenilik ve derinlikten ziyade trend odaklı ve yüzeysel içeriklerin ön plana çıkarılmasını teşvik etmektedir. Editörlerin yüksek atıf potansiyeline sahip yazarlara yönelik bu ayrıcalıklı tutumu, bilimsel literatürün çeşitlilik ve yenilik kapasitesini de ciddi biçimde sınırlandırmaktadır. Editörlerin bu yanlı tutumu, bilimsel iletişim süreçlerinde etik sorunlar yaratmakta ve uzun vadeli bilimsel gelişim potansiyelini de tehlikeye at-

maktadır (Beer, 2016; Fong ve Wilhite, 2017).

Yaygın problemli editör davranışları arasında popüler konularda makaleye benzer editöryal yazılar yayınlamak da yer almaktadır. Hakemlik sürecinden geçmeyen ve hızla oluşturulabilen editöryal yazılar özellikle TT eğilimi olan editörlere yüksek atıf alabilecek hızlı yayın yapma fırsatı vermektedir. En fazla atıf alan yayını editöryal yazı olan çok sayıda örnek görmek mümkündür. Dahası, editörler hem aynı sayıda editörlük yapmakta hem de bir makalenin eş yazarı olabilmektedir. Süreç içinde kendi makalesiyle aynı sayıda çıkan rakip bir yazıyı, alanla doğrudan ilgili olmadığı veya gerekli kalitede olmadığı gibi yüzeysel editör gerekçesiyle reddedebilmektedir.

Başvurulan dergiden yayınlara atıf istenmesi (dolaylı veya doğrudan isteklerle), editörün aynı zamanda hakemlik yapıp doğrudan kendi çalışmalarına atıf istemesi, hatta kendi araştırma konusunda ve kendine rakip araştırmacıları doğrudan devre dışı bırakmaya çalışması yaygın görülen diğer etik dışı editör davranışlarıdır. Ancak çoğu akademisyen informal çevrelerde eleştirmek dışında bu konulara değinmekten çekinmektedir. Bunun sebebi yine yayın baskısıyla oluşan *otorite algısı* ve mecburiyetidir.

Bu tür vakalar, editörlük pozisyonunun yalnızca bilimsel niteliğe değil, aynı zamanda *akademik prestij*, *içeride-dışarıda ayrımı* ve *trend belirleyicilik* gücüne dayalı bir *epistemik kontrol aygıtına* dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Editör, bu bağlamda yalnızca içerik denetleyicisi değil, aynı zamanda *epistemik kapı bekçisi* (*gatekeeper*) olarak konumlanmaktadır. Akademik bilgi üretiminde sistemsel güç, bu *mikro iktidar alanlarında* yeniden üretilmektedir.

Elbette metrik kültürün tüm baskılarına rağmen bilimin özünden ve hakikat arayışından vazgeçmeyen çok sayıda editör de bulunmaktadır. Ancak metriklerin para birimine dönüştüğü günümüzde bu editörler de metriklere karşı bilim etiği ikilemi ile sürekli karşı karşıya kalmaktadır. Yine de metrik makinesinin en fazla zarar verdiği grup editörler değildir. Tüm bu metrik savaşlarında ve yayıncılık zincirinde arada kalan ve kolayca göz ardı edilen grup mağdur yazarlardır.

4.3. Anomali 3: Akademik Yayıncılık Zincirinde Mağdur Yazarlar

Metrik kültürün yarattığı erozyon, belki de en fazla akademik yayın süreçlerinde deneyimsiz olan öğrenci ve yeni mezun akademisyenler ile üniversitelerin dayattığı hızlı yayın baskısına maruz kalan orijinal ve organik akademisyenleri etkilemektedir. Genelde akademik kariyerlerinin başında bulunan bu grup, yayın yapmak zorunluluğu ile karşı karşıya kaldığında, metrik kültürün kapılarını

açan anahtarları elinde tutan TT araştırmacı ve/veya editörlere başvurmakta ve böylelikle söz konusu sistemin istemeden de olsa parçası haline gelmektedirler.

TT eğilimi bir çeşit akademik yayın ve metrik simsarlığına benzer. Organik yazarlardan gelen araştırma makaleleri deneyimli gruplar içinde hızla organize edilerek yayına dönüştürülür. Bu süreçte önemli olan, TT akademisyenlerinin isimlerinin makale yazar listesinde yer almasıdır. Bu *yayın simsarlığı*, tıpkı ihale döngüsüne benzer bir akış içinde işlemekte ve performans ölçütlerinin yarattığı baskıdan etkilenen akademisyenlerin (yeni kurbanların, geleceğin aday TT'leri) bu döngüye katılımıyla sürekli hale gelmektedir. Sonuçta, bilimsel literatürün kalitesi, etik değerleri ve derinliği ciddi şekilde zedelenmekte ve akademik yayıncılık sistemi bu döngü içerisinde gittikçe daha fazla erozyona uğramaktadır (Larivière et al., 2015; Fong & Wilhite, 2017).

5. Tartışma

Sosyal bilimlerde başta olmak üzere birçok alanda son yıllardaki yayın kirliliği büyük artış göstermektedir. Milyonlarca akademisyen metrik peşinde koşarak sürekli makale yayınlama dursun asıl bilimsel gelişmeler özel şirketlerin ve girişimlerin laboratuvarlarından çıkmaktadır. Bunların ürettiği araştırma sonuçları ise arxiv.org gibi açık kaynak platformlarda yayınlanmaktadır.

WoS endeksli dergilerde yayın yapma zorunluluğu, özellikle Küresel Güney ülkelerinde, genç araştırmacıları etik dışı taktikler geliştirmeye itmektedir (Halffman & Radder, 2015). Akademik sistem eleştirel düşüncüyü değil, metrik sayılarını ödüllendirdiğinde, demokratik algının temelleri sarsılır (Nussbaum, 2010) ve TT gibi *tepkisel anomaliler* ortaya çıkar (Espeland ve Sauder 2007).

Metrik kültür endüstrisinin yeni bir ürünü olarak akademisyenleri metrik temelli değerlendirme araçları da hızla artırmıştır. Scopus verilerine dayanan ve tartışmalı bir atıf sıralaması olan *Stanford Üniversitesi Top %2 Bilim İnsanları Listesi* (Ioannidis vd., 2024), büyük diğerin yarattığı metrik ekonomisinin kendi kendini besleyen (ödüllendiren) metrik kültürünün mükemmel bir örneğidir. Bilimsel kaliteyi ölçmede ampirik geçerliliği olmadığı ve Stanford Üniversitesi'nin resmi bir katkısı bulunmadığı halde, bu liste zayıf üniversitelerde ve akademik çevrelerde bir çeşit meşruiyet kazanmıştır. Atıf döngülerine ve hiper üretim stratejilerine açık metodolojisi (Abduh, 2022; 2023), akademik standartlar yerine akademik gazetecilik tarzı bir yaklaşımı öne çıkarmaktadır. Paradoksal şekilde, bu taktikleri benimseyerek "Top 2" listesine ışık hızıyla giren TT'ler etki ölçümündeki sistematik çarpıklığı gözler önüne sermek-

tedir. Bu tür listeler TT için açık hedef konumundadır.

Benzer sorunlar, THE (Times Higher Education), QS (Quacquarelli Symonds) ve RUR (Round University Ranking) gibi üniversite sıralamalarında da kendini göstermektedir. Bu sıralamalardaki heterojen puanlama algoritmaları, kurumsal görünürlüğü pedagojik derinliğin önüne koymakta; gelişmekte olan ülkelerdeki üniversiteler, bilimsel başarılar yerine sıralamalardaki konumlarını ön plana çıkarmaktadır. Bu durum, “görünürlüğü” “mükemmellik” eşitleyen neoliberal bir bakış açısının içselleştirildiğini de göstermektedir. Bu bağlamda kaynakları kısıtlı kurumlar, kapasite geliştirme yerine metrik optimizasyona yatırım yaparak epistemik eşitsizlikleri derinleştiren bir kısır döngüyü beslemektedir.

Akademideki bu sayısal bayağılaşma daha büyük bir tehlikeye doğru kartopu gibi büyüyerek ilerlemektedir. Metrik kültürü içinde yetişen genç araştırmacılar, TT’nin stratejik davranışlarını taklit etmekte ve görünürlüğü entelektüel deneyimle karıştırmaktadır. Lisansüstü eğitim programları, metodolojik derinlik veya etik sorgulama yerine atıf manipülasyonu ve dergi seçim taktiklerine odaklanmaya başlamıştır. Bilimsel pratiği felsefi temellerinden koparan bu dönüşüm, akademiye toplumsal sorunlara çözüm üretme yetisinden uzaklaştırma riski taşımaktadır. Lisansüstü eğitim enstitülerinin prestijli dergilerde yayın yapma, dergilere makale gönderme taktikleri gibi konulardaki etkinliklere öncelik vermesi bu sorunu somut bir şekilde örneklendirmektedir.

Performans değerlendirme sisteminin baskısı akademisyenlerin uzun vadeli, boylamsal, derinlikli araştırmalar ve projeler yerine kısa vadeli sonuçlara yönelmelerine yol açmaktadır. Belirli indekslerde yayınlar ve atıf sayıları akademide adeta para birimine dönüşmüştür. Yıllık, çeyreklik performans değerlendirmeleri, akademik teşvikler, proje bütçe katsayıları, danışmanlık yapma koşulları ve hatta ders verme koşullarında bile bu para birimi kullanılmaktadır. Yerel katılım ve derin entelektüel yatırımlar değersizleşmiştir. Bu değişim sadece akademisyenleri yakın çevrelerinden uzaklaştırmakla kalmamış, aynı zamanda kolektif bir bilgi arayışı olarak akademinin daha geniş amacını da zayıflatmıştır.

Müller (2014), akademik kariyerin metrik odaklı yapısını ele alarak, bunun genç akademisyenler üzerindeki baskısını incelemiştir. Bu baskının, kariyer ilerlemesi için belirli sayıda yayın ve atıf sayısına ulaşmayı şart koşarak, yaratıcı düşünce ve çeşitliliği sınırladığı belirlenmiştir. Metrik sistematığının hız odaklı yapısı akademisyenlerin derinlikli araştırma alanlarından uzaklaşmasına neden olmaktadır. Araştırmacı kariyerini garanti altına almak adına, daha kısa vadeli ve düşük riskli projelere yönelmek zorunda kalmaktadır.

Bu durum, akademik bilginin derinlikli ve uzun vadeli değerini azaltmaktadır. Sadece bilimsel araştırmaların yüzeyselleşmesi değil, akademik etiğin de zayıflaması kaçınılmaz hale gelmektedir.

Akademik erozyonun anlaşılmasını sağlayan kavramlardan biri Ruth Müller’in (2014) *beklenti ivmesi* olarak çevrebileceğimiz “anticipatory acceleration” kavramıdır. Beklenti ivmesi, araştırmacıların sürekli olarak daha fazla yayın yapma ve atıf alma baskısı altında çalışmalarını şekillendirdiğini ifade eder. Bu baskı, daha az riskli ve sonuçları öngörülebilir projelerin tercih edilmesine neden olurken, bilimsel yenilik potansiyelini sınırlamaktadır. Ayrıca, hızla artan yayın ve değerlendirme döngüsü, akademisyenlerin yaratıcı düşünme ve derinlemesine analiz yapma fırsatlarını da ciddi şekilde kısıtlamaktadır. Derinlikli ve yenilikçi fikirler hızlı yayın baskısı içinde kaybolmaktadır. Bu da bilime uzun vadeli katkı potansiyelini azaltmaktadır (Müller, 2014). Yüksek rekabet ortamı ve metrik odaklı değerlendirme sistemleri, bu bireylerin mevcut topluluklara olan bağlılıklarını azaltmakta ve onları geçici kazançlar için hareket eden profesyoneller haline getirmektedir.

Güncel çalışmalar, gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında akademik uygulamalarda gözlemlenen farklılıkların, yalnızca nicel üretim göstergelerine dayalı metrik sistemlerle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda bu sistemlerin akademik toplulukların ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap verebildiğini de tartışmaya açtığını göstermektedir. Yüksek gelirli ülkeler, akademik etki ve sorumluluğu daha bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmeyi amaçlayan *sorumlu metrik* inisiyatiflerini benimserken (Wilsdon vd., 2015), gelişmekte olan ülkeler hâlen büyük ölçüde geleneksel, metrik odaklı sistemlerin içine hapsolmuş durumdadır. İskandinav ülkelerindeki bazı akademik kurumlar, disiplinlerarası ve toplum odaklı araştırmaları teşvik etmek amacıyla, adayların araştırma geçmişlerini sayısal göstergelerin ötesinde anlatsal CV’ler gibi nitel değerlendirme araçlarıyla sunmalarını tercih etmektedir (Bordignon, Chaignon ve Egret, 2023). Bu örnekler, tek tip metrik sistemlerin ötesine geçilerek bağlama özgü reformların ve değerlendirme kriterlerinin geliştirilmesinin gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde araştırma fonlarının sınırlı olması da akademisyenlerin hızlı sonuç veren akademik yayınlara yönelmelerine neden olmaktadır (Bozeman ve Corley, 2004). Bu durum sistematik alanyazın taraması gibi yüzeysel çalışmaların artmasına neden olmakta ve bilimsel derinliği ikinci plana itmektedir (Haksever & Demir, 2017). Sistematik alanyazın taramaları gibi *masa başı* (desk study) türündeki yayınların sayısında

belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu tür çalışmalar derinlemesine bilgi üretmek yerine mevcut bilgiyi yeniden paketlemeye odaklanmaktadır (Fong ve Wilhite, 2017).

Miranda ve Garcia-Carpintero (2018) tarafından 14,251,769 makalenin incelenmesi ile yapılan araştırmada literatür taraması makalelerinin orijinal makalelere göre 3 kat daha fazla atıf aldığı belirlenmiştir. En yüksek atıf alan makaleler arasında inceleme makalelerinin temsil oranı belirgin şekilde artmıştır. Örneğin, en yüksek atıf alan %0.05 ve %0.1 dilimlerinde inceleme makalelerin payı, 1990 yılında %16-18 iken 2010 yılında yaklaşık %40'a yükselmiştir. Bu oranın içinde bulunduğumuz 2025 yılında çok daha yüksek olduğunu öngörmek zor değildir. Literatür makalelerinin bu durumu organik olmayan *çok uluslu ortak yazarlıklar* gibi grupların oluşmasına da neden olduğu söylenebilir. Atıf çetelerine göre nispeten daha masum bu yapılar da akademik sıralamaları manipüle ederek bilimsel bütünlüğü tehdit edebilmektedir.

Mevcut metrik temelli sistemlerin bilimsel katkısı yeterince temsil edemediği açıktır. Nitekim Chen, Bornmann ve Bu (2025), geleneksel atıf pencerelerinin statik doğasının araştırma etkisinin zaman içindeki değişimini yansıtmada yetersiz kaldığını ve bu nedenle “disruption index” gibi dinamik ölçütlerin değerlendirme sistemlerine entegre edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bu bulgu, Ulakbim’in atıf niyetlerine dayalı değerlendirme girişimlerinin epistemik olarak ne denli anlamlı bir açılım sunduğunu da göstermektedir.

6. Sonuç

Bu makalede, akademide hızla yayılan ve bilimin geleceğini derinden tehdit eden metrik kültür endüstrisinin yarattığı erozyon ve ortaya çıkan anomaliler ele alınmıştır. Araştırmalar, üniversitelerdeki nicelik odaklı performans ölçütlerinin, özellikle gelişmekte olan ülkelerde ve disiplinlerarası alanlarda, bilimsel derinliği göz ardı eden bir eğilime yol açtığını göstermektedir. Bu süreçte TT olarak adlandırılan yeni bir profil, bu kültürün en görünür anomalilerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Akademik kariyerin hızla değişen küresel dinamikleri, bu akademisyenlerin kısa vadeli kazançlar uğruna uzun vadeli bilimsel katkıları ikinci plana itmesine zemin hazırlamaktadır.

Yüzeysel incelemeler ve literatür taramaları artık akademik dergilerin gözdesi haline gelmiştir. Bu durum, araştırmacılar için yalnızca bilgi kirliliği yaratmakla kalmamakta, aynı zamanda algoritmik yankı odası etkisiyle akademik literatürü manipüle eden bir döngüyü de

pekiştirmektedir. Bu döngü, bilginin yalnızca popüler ve kolay erişilebilir olana odaklanmasına neden olmakta ve gerçek bilimsel katkısı görünmez kılabilir.

Akademik metrik odaklı yapısına karşı, yenilikçi ve toplumsal etkisi yüksek araştırmaların teşvik edilmesi gerektiği açıktır. Akademik başarı ölçütleri yalnızca yayın sayısı ve atıf metriklerine dayalı olmaktan çıkarılmalı, bilimsel katkının niteliği, toplumsal etkisi ve uzun vadeli faydaları gibi unsurları da içerecek şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Bu amaçla *yavaş bilim* hareketinin önemli bir denge bakış açısı sağladığı söylenebilir. Akademik camia, yüzeyselleşme ve hiper-üretkenlik eğilimlerine karşı daha dirençli, etik ve entelektüel derinliği önceliklendiren bir paradigma değişimine ihtiyaç duymaktadır. Ancak bu değişim, yalnızca akademisyenlerin değil, akademik kurumlar, editörler, politika yapıcılar ve fon sağlayıcı kuruluşların da ortak çabalarıyla mümkün olacaktır.

6.1. Öneriler

Akademik gerçekten bilim yapmaya odaklanması gerektiği ortadadır. Tek bir iyi bilimsel çalışma yüzlerce *yayın için yayın* makalesinden çok daha yararlı olabilir. Yani, *bilimde yavaş aslında hızlıdır*. Uzun vadeli ve derinlikli araştırmalar herhangi bir konuda şüpheye yer bırakmayacak açıklamalar getirebilir. Ancak bu konu ile ilgili yüzlerce yüzeysel makale bilgi kirliliğinin yanında bilimin ilerlemesine de engel olabilir. Bir işi basitçe en başta sıkı, sağlam ve en az hatayla yürütmek sonrasında dönüp her bir doğruyu tekrar tekrar anlayıp yeniden ilerlemeye çalışmaktan daha hızlıdır.

Akademik başarıyı *yalnızca metriklere dayandırmak yerine bilimsel katkının niteliğine önem veren* faktörlere odaklanmak hayati önem taşımaktadır. Araştırma fonları kısa vadeli sonuçlar yerine uzun vadeli ve yenilikçi projelere öncelik verecek şekilde düzenlenmelidir. Stanford Listesi gibi sıralamalar bilimsel topluluk tarafından eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmeli ve manipülasyonlara açık yanları vurgulanmalıdır. Metrik kültürünün olumsuz etkilerini azaltmak ve atıf manipülasyonunu önlemek için etik eğitim programları güçlendirilebilir (Fong ve Wilhite, 2017) ve açık erişim platformları teşvik edilebilir (Tennant vd., 2016).

Akademik performans değerlendirmeleri yalnızca yayın sayısı yerine, araştırmacının yenilikçi etkisini, akademisyenin verdiği eğitimin kalitesini, toplumsal katkıyı ve akademisyen yetiştirmeyi de göz önünde bulundurmalıdır. Örneğin akademik performans ölçütlerinde, bir dergide makale yayınlamak bir dönem boyunca ders vermekten 10 kat daha fazla puan getirmemelidir. Akademisyenlerin, ders vermeleri, akademik danışmanlık

almaları veya başka herhangi bir akademik faaliyeti yayın yapma koşuluna bağlanmamalıdır. Bu hem akademisyene hem yazdığı yayına hem ders verdiği öğrenciye hem de alandaki diğer akademisyenlere yarardan çok zarar demektir.

Üniversitelerin verimliliği ürettikleri makale sayılarıyla değil yaptıkları araştırmaların katma değeri, verdikleri eğitimin kalitesi, mezunlarının başarısı, yerel katkıları ve entelektüel etkileriyle ilgilidir. Özellikle kaliteli eğitim için proje ve uygulamalara öncelik verilmesi gerektiği açıktır.

Stengers'in (2018) *yavaş bilim (slow science)* manifestosu hiper hızlanan akademik yayın ve metrik kültürüne tepki olarak tam zamanında bir manifestodur. Stengers'a göre fast food gibi hızlı bilim de sağlıklı değildir. Bilim gibi önemli bir uğraş *spekülasyonlar, geçici trendler, balonlar ve çöküşler* tarafından şekillenmemelidir. Metrik kültürün yön verdiği akademide *konformizm, rekabetçilik, fırsatçılık* ve esnekliğe odaklanması, bilime ve üniversitelere olan güveni de hızla zayıflatmaktadır. Yavaş bilim, bilim insanlarına yaratıcı düşünme ve derin analiz için gereken zamanı sunarak bu dengeyi sağlamada etkili bir yol sunabilir.

Frith'e göre (2020) hızlı bilim yapma hem bilimin kendisi hem de bilim insanı için kötüdür. Çünkü bilim gibi hayati öneme sahip bir uğraş aceleye gelmez. Örneğin 1844 yılında Charles Goodyear'ın kauçuk ile ilgili kısa ve öz patenti 150 yıldan fazla bir süredir en çok üretilen malzemelerden biri olmaya devam etmektedir (Lutz, 2012). Bu büyük keşif 10 yıldan fazla bir süre boyunca tekrarlanan deneyler ve başarısız sonuçların ardından gelmiştir. Örnekler bununla sınırlı değildir. Yavaş bilim hareketi, akademik dünyada hızla artan metrik odaklı yaklaşımı dengelemek için bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareket, yayın baskısı yerine derinlemesine düşünme, eleştirel analiz ve bilimsel yaratıcılığın teşvik edilmesini savunur. Müller'e (2014) göre, yavaş bilim anlayışı, uzun vadeli araştırma projelerine daha fazla zaman ve kaynak ayrılmasını sağlayarak, yüzeysel bilimsel pratiklerin önüne geçebilir. Örneğin, araştırma fonlarının, kısa vadeli çıktılara değil, toplumsal olarak anlamlı ve yenilikçi projelere yönlendirilmesi bu yaklaşımı destekleyecektir.

Metrik odaklı değerlendirmeyi dengelemek için çok paydaşlı ve çeşitlilik odaklı yaklaşımlar benimsenebilir. Örneğin San Francisco Araştırma Değerlendirme Bilirgesi araştırmaların dergi etki faktörü yerine içsel değerine göre değerlendirilmesini önermektedir (DORA, 2013). Benzer şekilde Leiden Manifestosu (Hicks vd., 2015) metriklerde şeffaflık ve çeşitliliği vurgular. Avrupa Araştırma Konseyi (ERC, 2021) gibi fon kuruluşları

ise toplumsal etkiyi kanıtlamak için *etki anlatıları* talep etmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde de benzer adımlar atılabilir.

Dünyada bazı başarılı girişimler de nicelik odaklı sistemlere alternatif sunmaktadır. Utrecht Üniversitesi'nin tanıma ve ödüllendirme programı, yayın metriklerini azaltarak öğretim, liderlik ve açık bilim katkılarını öne çıkarmaktadır (van der Weijden vd., 2022). Brezilya'da Lattes platformu, toplum katılım metriklerini entegre ederek akademik etki tanımını genişletmiştir (Brito, Quoniam ve Mena-Chalco, 2016). Bu modeller, kurumların teşviklerini ve performans ölçütlerini neoliberal hedefler yerine akademik değerlerle uyumlu hale getirdiğinde sistemik değişimin mümkün olduğunu göstermektedir.

Küresel şirketlerin tekelinde şekillenen metrik kültür endüstrisine ve bu endüstrinin yarattığı görünürlük ekonomisine karşı, Türkiye'de geliştirilen DergiPark ve TR Dizin gibi ulusal platformlar, akademik özerkliğin korunması ve yerel bilgi ekosisteminin sürdürülebilirliği açısından stratejik önemdedir. Bu bağlamda, Ulakbim tarafından yürütülen Atıf Niyetlerinin Belirlenmesi projesi (atif.ulakbim.gov.tr), sadece teknik bir izleme sistemi değil, aynı zamanda anlamlı ve eleştirel bir ölçüm çerçevesi önerisi olarak değerlendirilmektedir. Bu tür ulusal girişimlerin hem bilgi sömürgeciliğine karşı durmak hem de nitelikli bilgi üretimi için özgün değerlendirme sistemleri inşa etmek adına üniversiteler, editör kurulları ve akademisyenler tarafından daha etkin biçimde desteklenmesi gerekmektedir. Ulusal bilgi yapılarının geliştirilmesi, Türkiye'nin yalnızca metrik bağımlılıktan kurtulmasına değil, aynı zamanda epistemik bağımsızlık ilkesine dayalı alternatif bir akademik kültür inşa etmesine ve kaliteyi arttırmasına da katkı sağlayacaktır (Yeşilbaş Özenç, 2025).

Araştırma değerlendirme sistemleri, yalnızca sayısal atıf verilerine değil, araştırmanın bağlamsal etkisini yansıtan dinamik ölçütlere de dayanmalıdır. Örneğin, Chen, Bornmann ve Bu (2025), "disruption index" kullanarak, yayınların yalnızca aldığı atıf sayısıyla değil, bilgi alanlarında yarattığı kırılmalarla da değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım, Ulakbim'in atıf niyetleri projesinin yerel bağlamda daha rafine ve anlamlı metrik sistemlere kapı araladığını da göstermektedir.

Araştırma Etiği / Research Ethics

Uygulanamaz. / Not applicable.

Yapay Zeka Kullanımı / Artificial Intelligence Use

Yazar, bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yalnızca dil düzenleme amacıyla üretici yapay zeka aracı (örne-

ğin ChatGPT) kullanıldığını, içerik üretiminde bu araçlara başvurulmadığını ve tüm bilimsel sorumluluğun kendilerinde olduğunu beyan eder. / *The author state that generative AI tools (e.g., ChatGPT) were used only for language editing during manuscript preparation. No AI-generated content was used for analysis or interpretation. The authors take full responsibility for the integrity and accuracy of the content.*

Yazar Katkıları / Author Contributions

Yazar bu makalenin tamamından sorumluluğu kabul etmiş ve gönderilmesini onaylamıştır. / *The author has accepted responsibility for the entire content of this manuscript and approved its submission.*

Yazar bu araştırmanın tüm aşamalarını bizzat kendisi yürütmüştür. / *The author solely conducted all stages of this research.*

Çıkar Çatışmaları / Competing Interests

Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir. / *The author state no conflict of interest.*

Araştırma Fonu / Research Funding

Bildirilmedi. / *None declared.*

Veri Erişilebilirliği / Data Availability

Uygulanamaz. / *Not applicable.*

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış hakemler tarafından değerlendirildi. / *Peer-reviewed by external referees.*

Orcid

Mehmet Fırat <https://orcid.org/0000-0001-8707-5918>

Kaynakça

- Abdullah, A. J. (2022). Hyperprolific authors in the top 2% scientists of the world. *Authorea Preprints*.
- Abdullah, A. J. (2023). A critical analysis of the world's top 2% most influential scientists: Examining the limitations and biases of highly cited researchers lists. *Authorea Preprints*.
- Alvesson, M., & Gabriel, Y. (2013). Beyond formulaic research: In praise of greater diversity in organizational research and publications. *Academy of Management Learning & Education*, 12(2), 245–263. <https://doi.org/10.5465/amle.2012.0327>
- Beer, D. (2016). *Metric power*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-55649-3>
- Blei, D. M., Ng, A. Y., & Jordan, M. I. (2003). Latent Dirichlet allocation. *Journal of Machine Learning Research*, 3, 993–1022.
- Bourdieu, P. (2001). *Language and symbolic power* (J. B. Thompson, Ed., G. Raymond & M. Adamson, Trans.). Harvard University Press.
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. J. D. (1999). On the cunning of imperialist reason. *Theory, Culture & Society*, 16(1), 41–58.
- Bozeman, B., & Corley, E. (2004). Scientists' collaboration strategies: Implications for scientific and technical human capital. *Research Policy*, 33(4), 599–616. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2004.01.008>
- Burrows, R. (2012). Living with the h-index? Metric assemblages in the contemporary academy. *The Sociological Review*, 60(2), 355–372. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2012.02077.x>
- Brito, A. G. C. D., Quoniam, L., & Mena-Chalco, J. P. (2016). Investigation of the Lattes Platform by subject: A methodology proposal. *Transinformação*, 28, 77–86.
- Chen, H., Bornmann, L., & Bu, Y. (2025). Dynamic disruption index across citation and cited references windows: Recommendations for thresholds in research evaluation. *arXiv preprint*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2504.07828>
- Demir, S. B. (2018). Predatory journals: Who publishes in them and why? *Journal of Informetrics*, 12(4), 1296–1311. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2018.10.008>
- DORA. (2013). *San Francisco Declaration on Research Assessment*. Retrieved from <https://sfedora.org>
- Fong, E. A., & Wilhite, A. W. (2017). Authorship and citation manipulation in academic research. *PLoS ONE*, 12(12), e0187394. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0187394>
- Frith, U. (2020). Fast lane to slow science. *Trends in Cognitive Sciences*, 24(1), 1–2.
- Fırat, M. (2020). *Açık Bilim: Zamanı Gelmiş Paradigma*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Goodell, R. (1977). *The visible scientists*. Boston: Little, Brown and Company.
- Bordignon, F., Chaignon, L., & Egret, D. (2023). Promoting narrative CVs to improve research evaluation? A review of opinion pieces and experiments. *Research Evaluation*, 32(2), 313–320. <https://doi.org/10.1093/reseval/rvad013>
- Hicks, D., Wouters, P., Waltman, L., de Rijcke, S., & Rafols, I. (2015). The Leiden Manifesto for research metrics. *Nature*, 520(7548), 429–431. <https://doi.org/10.1038/520429a>
- Ioannidis, J. P. A. (2024). August 2024 data-update for "Updated science-wide author databases of standardized citation indicators". *Elsevier Data Repository*. <https://doi.org/10.17632/btchxktzyw.7>
- Ioannidis, J. P. A. (2018). Meta-research: Why research on research matters. *PLOS Biology*, 16(3), e2005468.
- Lacan, J. (2011). *The seminar of Jacques Lacan: Book XVI: From an Other to the other: 1968-1969*.
- Larivière, V., Haustein, S., & Mongeon, P. (2015). The oligopoly of academic publishers in the digital era. *PLoS One*, 10(6), e0127502. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0127502>
- Lloyd, M., & Ordorika, I. (2021). International university rankings as cultural imperialism: Implications for the Global South. In M. Stack (Ed.), *Global university rankings and the politics of knowledge* (pp. 25–45). University of Toronto Press.
- Lutz, J. F. (2012). Slow science. *Nature Chemistry*, 4, 588–589. <https://doi.org/10.1038/nchem.1415>
- Miranda, R., & Garcia-Carpintero, E. (2018). Overcitation and overrepresentation of review papers in the most cited papers. *Journal of Informetrics*, 12(4), 1015–1030. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2018.08.006>
- Müller, R. (2014). Racing for what? Anticipation and acceleration in the work and career practices of academic life science postdocs. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 15(3). <https://doi.org/10.17169/fqs-15.3.2186>
- Ordorika, I., & Lloyd, M. (2015). University rankings and accountability. *Global Perspectives on Higher Education*.
- Parchomovsky, G. (2000). Publish or perish. *Michigan Law Review*, 98(4), 926–952.
- Pavlinek, M., & Podgorelec, V. (2017). Text classification method based on self-training and LDA topic models. *Expert Systems with Applications*, 80, 83–93.
- Porter, A., & Rafols, I. (2009). Is science becoming more interdisciplinary? Measuring and mapping six research fields over time. *Scientometrics*, 81(3), 719–745. <https://doi.org/10.1007/s11192-008-2197-2>
- Pusser, B., & Marginson, S. (2012). University rankings and the contest for

- state power.
In M. Stack (Ed.), *Global university rankings and the politics of knowledge* (pp. 97–113). University of Toronto Press.
- Richardson, J., & Zikic, J. (2007). The darker side of an international academic career. *Career Development International*, 12(2), 164–186. <https://doi.org/10.1108/13620430710733654>
- Rödger, S. (2012). The Ambivalence of Visible Scientists. In: Rödger, S., Franzen, M., Weingart, P. (eds) *The Sciences' Media Connection –Public Communication and its Repercussions*. Sociology of the Sciences Yearbook, vol 28. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2085-5_8
- Söderlind, J. (2020). A metric culture in academia: The influence of performance measurement on the academic culture of Swedish universities (Doctoral dissertation). *Kungliga Tekniska högskolan*.
- Stack, M., & Mazawi, A. E. (2021). Beyond rankings and impact factors. In M. Stack (Ed.), *Global university rankings and the politics of knowledge* (pp. 223–242). University of Toronto Press.
- Stengers, I. (2018). *Another science is possible: A manifesto for slow science*. Boston: Polity Press.
- Tennant, J. P., Waldner, F., Jacques, D. C., Masuzzo, P., Collister, L. B., & Hartgerink, C. H. (2016). The academic, economic and societal impacts of Open Access: An evidence-based review. *F1000Research*, 5, 632. <https://doi.org/10.12688/f1000research.8460.3>
- Tüfekci, Z. (2015). Algorithmic harms beyond Facebook and Google: Emergent challenges of computational agency. *Colo. Tech. LJ*, 13, 203.
- van der Weijden, I., Teelken, C., de Boer, M., & Drost, M. (2022). Talent management in academia: Performance systems and HR practices. *Higher Education Policy*, 35(2), 371–394. <https://doi.org/10.1057/s41307-022-00277-x>
- Wilsdon, J., Allen, L., Belfiore, E., Campbell, P., Curry, S., Hill, S., Jones, R., & The Metric Tide Review Group. (2015). *The metric tide: Report of the independent review of the role of metrics in research assessment and management*. Higher Education Funding Council for England.
- Yeşilbaş Özenc, Y. (2025). Yükseköğretimde Kalite. *Journal of University Research*, 8(1), 149-149.
- Zizek, S. (2011). *How to read Lacan*. Granta Books.